

ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΑΠΟΨΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ

Δρόμος χωρίς φαντασία, χωρίς ιδιαιτέρη τόλμη και γι' αυτό χωρίς προοπτική

Του ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ*

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ για το «αναπτυξιακό» νομοσχέδιο ακολούθησε γνωστούς δρόμους. Η κυβέρνηση παρουσίασε ένα αμάλγαμα ρυθμίσεων για τις επενδύσεις, τις εργασιακές σχέσεις, κ.λπ. που βάφτισε «αναπτυξιακό». Προσπαθεί να μας διαβεβαιώσει με τον τρόπο αυτό ότι, αφού πήρε τα απαραίτητα μέτρα για τη σταθεροποίηση της οικονομίας προωθεί τώρα την ανάπτυξη και ολοκληρώνει τον κύκλο των αναγκαίων ρυθμίσεων. Όπως όμως τα σταθεροποιητικά μέτρα δεν αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το μακροοικονομικό πρόβλημα, έτσι και οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό «αναπτυξιακό». Αν η φιλοσοφία της ανάπτυξης της συντηρητικής παράταξης εμπεριέχεται σ' αυτό το νομοσχέδιο τότε οφείλουμε να διαπιστώσουμε ότι είναι ιδιαίτερα φτωχή. Η απελευθέρωση των αγορών, τα κίνητρα για τις επενδύσεις, η αναμόρφωση της δημόσιας διοίκησης είναι στοιχεία μιας πολιτικής, που σκοπό έχει να αντιμετωπίσει τις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας μας, αλλά δεν αποτελούν μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή στρατηγική.

Η χώρα μας δεν διαθέτει πλουτοπαραγωγικούς πόρους, παρά σε πολύ περιορισμένη κλίμακα. Ο κύριος πόρος πάνω στον οποίο μπορεί να στηρίξει την ανάπτυξη της είναι το ανθρώπινο δυναμικό. Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού πρέπει να είναι ο κύριος μοχλός για την προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας. Μόνο αν υπάρχουν σε κάθε τομέα της κοινωνικής ζωής άτομα ικανά να αναλύουν σωστά, να εκπονούν λύσεις και να χαράζουν νέους δρόμους θα μπορέσουμε να γίνουμε αποτελεσματικοί στο διεθνή ανταγωνισμό. **Χρειάζεται μια εκτεταμένη, επίπονη προσπάθεια για την παιδεία.** Παράδειγμα του προβλήματος αποτελεί η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση. Σήμερα υπεύθυνα γι' αυτή τη μορφή εκπαίδευσης είναι διάφορα Υπουργεία, το Υπουργείο Εργασίας, το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, το Υπουργείο Γεωργίας, το Υπουργείο Υγείας και το Υπουργείο Παιδείας. Αποτέλεσμα η έλλειψη συντονισμένης προσπάθειας και το χαμηλό επίπεδο. Η εκπαίδευση είναι ασύνδετη με την παραγωγή. Οι μαθητές της δημόσιας εκπαίδευσης παραπονούνται ότι οι τεχνικές γνώσεις που τους παρέχονται είναι μιας άλλης ξεπερασμένης εποχής. Οι ιδιωτικές σχολές επεκτείνονται καθημερινά, γιατί υπόσχονται γνω-

σεις αξιοποιήσιμες στην αγορά εργασίας. **Αν το νομοσχέδιο ήθελε να είναι αναπτυξιακό στην κυριολεξία του όρου θα έπρεπε να χαράζει νέες κατευθύνσεις στον τομέα της σύνδεσης της παιδείας με την παραγωγή, της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, της αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού.**

ΕΝΑ δεύτερο σημείο, όπου θα έπρεπε να επικεντρωθούν οι προσπάθειες για την ανάπτυξη είναι η μεταφορά τεχνολογίας, η ανάπτυξη της έρευνας, η παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων υψηλής ποιότητας. Η χώρα μας, λόγω της γεωγραφικής θέσης της στην άκρη της Κοινότητας, της μικρής αγοράς, πρέπει αν θέλει να αναπτύξει μια ανταγωνιστική οικονομία να αποκτήσει υψηλή εξειδίκευση, η οποία θα την βοηθήσει να ξεπεράσει τα συγκριτικά μειονεκτήματά της. Υψηλή εξειδίκευση προϋποθέτει τεχνολογία. Τεχνολογία αναπτύσσεται μεταξύ άλλων με τη χρηματοδότηση της έρευνας, την υποβοήθηση επενδύσεων, που θα μεταφέρουν τεχνολογία, την ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας, την ενίσχυση της τεχνολογικής προόδου σε κλάδους όπως η κλωστοϋφαντουργία ή τα τρόφιμα όπου η χώρα διαθέτει ήδη ένα μέσο επίπεδο, με τη δημιουργία τεχνολογικών πάρκων που υποβοηθούν την βιομηχανική παραγωγή. Από όλα αυτά τα αναγκαία το νομοσχέδιο προβλέπει ελάχιστα ή όσα προβλέπει προτείνονται με μισή καρδιά. Το νομοσχέδιο προβλέπει επιχορηγήσεις για επιχειρήσεις παραγωγής προϊόντων και παροχής υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένων τεχνολογίας, **αλλά δεν ενισχύει τη χρήση υψηλής τεχνολογίας.** Όμως η χρήση μηχανημάτων ποιοτικού ελέγχου ή η χρήση της ρομποτικής είναι εξίσου σημαντική και πολύ πιο προσιτή στις ελληνικές επιχειρήσεις από την παραγωγή προϊόντων τεχνολογικά προηγμένων. Το νομοσχέδιο ακολουθεί κατευθύνσεις που δεν συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας ανταγωνιστικής οικονομίας. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία μια επένδυση μπορεί να επιχορηγηθεί ή δικαιούται την ειδική μεταχείριση που προβλέπει ο νόμος εφόσον έχει ύψος 60 εκ. δρχ. Εάν λάβουμε υπόψη μας, ότι το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής του επιχειρηματία δεν μπορεί να είναι κατώτερο ποσοστό 40% στην περιοχή Β, τότε ένας επιχειρηματίας με 24 εκ. δρχ. περίπου και μόνο μπορεί να ζητήσει κρατική συμπαράσταση. **Αυτό σημαίνει ότι πολλαπλασιάζουμε τις μικρές επιχειρήσεις με αβέθαιο μέλλον.** Στο ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό περιβάλλον η χώρα μας δεν πρόκειται να

αποκτήσει μια αξιόλογη παρουσία αν δεν έχει επιχειρήσεις με ίδια κεφάλαια και γνώσεις που βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο πόρων, οργάνωσης και τεχνογνωσίας με τις μεσαίες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η κυβέρνηση διακρίνεται από την παραδοσιακή αντίληψη της Δεξιάς ότι το κράτος έχει ως πρώτη προτεραιότητα όχι την ανάπτυξη αλλά τη στήριξη των πολλών που μπορούν να προσφέρουν ψήφους και πολιτική συμπαράσταση. **Αν ήθελε να ενισχύσει την αναπτυξιακή προσπάθεια θα έπρεπε να υψώσει δραστικά τα κατώτατα όρια χορήγησης επιχορηγήσεων.**

Το νομοσχέδιο ακολουθώντας μια σωστή κατεύθυνση, που εκδηλώθηκε σαφέστατα επί οικουμενικής περιορίζει τις άμεσες επιχορηγήσεις και στρέφει την προσοχή του προς τα φορολογικά κίνητρα. Η στροφή δεν είναι όμως αρκετά αποτελεσματική. Θα έπρεπε να περιορισθούν ακόμη περισσότερο ή και να καταργηθούν οι άμεσες επιχορηγήσεις, γιατί απλώς αποτελούν πρόκληση σε μη ικανούς επιχειρηματίες και μη βιώσιμες επιχειρήσεις να σπαταλήσουν χρήματα για να εξασφαλίσουν πρόσθετα χρήματα από το κράτος. Οι ενισχύσεις με τη μορφή φορολογικών ρυθμίσεων αντίθετα ενισχύουν επιχειρήσεις, οι οποίες αποδεικνύονται ανταγωνιστικές. Είναι από αναπτυξιακή άποψη πιο σκόπιμες.

Η όλη ρύθμιση των επιχορηγήσεων αποτελεί λόγω της σημερινής δημοσιονομικής κατάστασης υπόσχεση που δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί. Συντελεί έτσι στην αναξιοπιστία του κράτους. Το Ελληνικό Δημόσιο έχει ήδη υποχρεώσεις της τάξεως των 150 δισ. δρχ. περίπου από ήδη εγκεκριμένες επιχορηγήσεις. Προβλέπεται δε ότι θα εγκριθούν με βάση υφιστάμενες αιτήσεις νέες επιχορηγήσεις ύψους 140 δισ. περίπου για τα επόμενα χρόνια. **Τόσα χρήματα δεν υπάρχουν.** Ήδη για να καλυφθούν οι υποχρεώσεις του κράτους χρησιμοποιείται ένα ποσό από τα Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ) ύψους 35 δισ. περίπου, που αντιπροσωπεύει την κοινοτική συμμετοχή σ' αυτά. Μια τέτοια πρακτική είναι αντίθετη με μια σοβαρή αναπτυξιακή προσπάθεια. **Τα χρήματα των ΣΠΑ έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για έργα υποδομής και όχι για τον πολλαπλασιασμό μικρών επιχειρήσεων χωρίς μέλλον.**

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ της Ν.Δ. πιστεύει ότι οι επιχορηγήσεις και τα φορολογικά κίνητρα θα οδηγήσουν στον πολλαπλασιασμό των επενδύσεων. Όμως η επιστημονική έρευνα έχει δείξει ότι οι

* Βουλευτής Πειραιά του ΠΑΣΟΚ, τώως υπουργός Γεωργίας, Παιδείας και Εθνικής Οικονομίας.

επιχορηγήσεις δεν αποτελούν αποφασιστικό κριτήριο για να παρακινήσουν τις επιχειρήσεις να επενδύσουν. Πρώτο και σημαντικό στοιχείο που επηρεάζει την επενδυτική απόφαση είναι το μέγεθος της αγοράς. Αν, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, η εσωτερική αγορά είναι μικρή και η παρουσία στην ευρωπαϊκή αγορά επιβαρύνεται με υψηλό κόστος μεταφοράς, οι επενδυτές θα είναι ιδιαίτερα διστακτικοί. Γι' αυτό αποφασιστικά στοιχεία είναι η υποδομή (δρόμοι, λιμάνια), η ύπαρξη ειδικευμένου προσωπικού και το γενικό επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων, η ύπαρξη γενικότερων υπηρεσιών που υποβοηθούν την επιχειρηματική δραστηριότητα (τράπεζες, ασφάλειες) και τέλος το κλίμα των εργασιακών σχέσεων. **Η κυβέρνηση αν ήθελε ανάπτυξη θα ήταν πιο σκόπιμο να δίνει τα χρήματα σε δρόμους και λιμάνια παρά σε επιχορηγήσεις.** Υπάρχουν άλλωστε συγκεκριμένα παραδείγματα ελληνικών επιχειρήσεων που επδίδωκαν εδώ και καιρό να πραγματοποιήσουν επενδύσεις, αλλά δεν μπορούν, διότι δεν υπάρχουν λιμενικοί χώροι ή ικανοποιητικές οδικές συνδέσεις για να τις εξυπηρετήσουν.

Τη στενή αντίληψη της Ν.Δ. για το πώς προωθείται η ανάπτυξη δείχνει και ένα άλλο παράδειγμα. Η μερική απασχόληση είναι μέτρο που συναντά την έντονη αντίδραση των εργαζομένων. Η ρύθμιση των θεμάτων της μερικής απασχόλησης είναι όμως αναγκαία. Αναγκαία γιατί η μερική απασχόληση είναι μορφή εργασιακής σχέσης που υπάρχει στις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας. Καθορίζει τις ανταγωνιστικές συνθήκες. Αν μια χώρα δεν έχει σχετικές ρυθμίσεις μπορεί να υστερήσει στον ενδοκοινοτικό ανταγωνισμό. Γι' αυτό και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πριν λίγες μέρες υπέβαλε προτάσεις για την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών - μελών στον τομέα της μερικής απασχόλησης και της απασχόλησης ορισμένου χρόνου. Αναγκαία λοιπόν η ύπαρξη μιας ρύθμισης. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι πρέπει να γίνει όπως - όπως. Χρειάζεται πριν απ' όλα διάλογος με τους εργαζόμενους και επιδίωξη της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης. Ο διάλογος με τους ενδιαφερόμενους είναι συστατικό στοιχείο μιας διαδικασίας, που επιδιώκει την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων, την συγκέντρωση στοιχείων για την πληρέστερη ρύθμιση, την ενημέρωση της κοινής γνώμης, την εξεύρεση κοινών αποδεκτών λύσεων. Ο διάλογος δεν εξαντλείται μόνο στη Βουλή. Είναι διάλογος εκτός Βουλής και πριν από τη συζήτηση στη Βουλή για να μπορέσει η Βουλή να έχει μια πιο ολοκληρωμένη γνώμη. Η συναίνεση δεν σχετίζεται με την εφαρμογή της αρχής ότι η πλειοψηφία αποφασίζει, όπως ισχυρίστηκε η κυβέρνηση στη Βουλή. Με τον όρο συναίνεση αναφερόμαστε σε μια κοινωνική διαδικασία της οποίας στόχος είναι κοινωνική στήριξη για να μπορέσει ένα μέτρο να εφαρμοσθεί και να αποδώσει. Η μεθοδολογία που ακολουθείται από την κυβέρνηση όχι μόνο δεν οδηγεί σε μεγαλύτερη κοινωνική στήριξη, αλλά προκαλεί κοινωνική αντίθεση. **Το αποτέλεσμα θα είναι ένα μέτρο, που σίγουρα μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς μας, να παραμείνει αμφισβητούμενο με μειωμένη έτσι εμπέλευση.**

Ορισμένοι συνάδελφοι βουλευτές πρόβλεψαν ότι το νομοσχέδιο θα φέρει την καταστροφή. Ακολουθούν κι αυτοί, όπως η Ν.Δ. που μιλά για ανάπτυξη, το παλιό πρότυπο της αντιπολίτευσης που θέλει να βλέπει παντού και μόνο αρνητικά. Το ερώτημα είναι αν πρόκειται το νομοσχέδιο αυτό να συντείνει αποφασιστικά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της ανάπτυξής μας ή όχι. Η απάντηση είναι όχι. Η κυβέρνηση πορεύεται μια συνηθισμένη πορεία στα πλαίσια της αναγκαστικής πολιτικής ένταξης της ελληνικής οικονομίας στην κοινοτική χωρίς φαντασία, χωρίς ιδιαίτερη τόλμη, χωρίς νέες ιδέες που μας υποσχέθηκε. □